

Posavske povesti.

IX. Besede in dejanja.

Rajko in Slajko sta bila součenca. Pravzaprav se je njiju ime v krstni knjigi, daleč tam doma, v preprosti vasi, bralo drugače.

Bila sta pa sinova imovitih staršev, in ker so ju dali v mestno šolo, sta si svoje ime »pogospoščila«.

Tudi v spričevalu, ki je bilo prav dobro, je posej vedno stalo ime: Rajko in Slajko.

Učitelji so ju imeli radi. Zlasti katehet jima je bil zelo naklonjen. Ljubil je oba z enako ljubeznijo.

Še to moramo omeniti, da si Rajko in Slajko nista bila brata.

Kadar se je v šoli pri veroučni uri vprašalo: Kdo pojde prej k sv. spovedi, ali k sv. birmi, ali k prvemu sv. obhajilu, sta bila Rajko in Slajko, seveda, vedno prva na vrsti.

Kadar so se pridnim razdeljevale podobice, kdo jih je gotovo dobil? — Ona dva.

Rajko in Slajko, to je bilo tako združeno, kakor ena ptica z dvema kriloma.

Pa ne samo v šoli, tudi zunaj šole.

Pri izletu na Krim sta se Rajko in Slajko s posebno vdanostjo oklenila kateheta. Malo je manjkalo, da se nista razprla, kdo naj mu nese suknjo, kdo naj mu vzame palico iz rok, ko jo je katehet hotel obesiti na kljuko. Pri takih uslužljivostih je navadno odnehal Rajko, zakaj Slajko se je znal že tako prisladkati, da mu tudi Rajko ni mogel ugovarjati.

Katehetu je bilo včasih težko, ko je videl nepotrebne otročje razprtije med Rajkom in Slajkom, pa jima je naposled navadno rekel: »Pustita! Sam nese. Sam storim...«

Ali rad ju je pa imel in to ljubezen jima je pokazal tudi ob slovesu iz ljudske šole, ko sta namreč Rajko in Slajko stopala v srednje šole.

Tedaj je podaril obema dragocen molitvenik: »Večno življenje« in lepo podobo Srca Jezusovega in Marijinega, da bi se spominjala, da ju je katehet skozi štiri leta po Srcu Jezusovem in Marijinem vodil v večno življenje.

Rajko in Slajko sta se še na počitnicah pogostoma oglasila pri katehetu, pismeno seveda, s kakšno razglednico, pa tudi s pismom.

Zlasti Slajko ni nikoli pozabil dostaviti: »Vaš najhvaležnejši učenec.«

Pisma Rajkova pa niso bila tako prisrčna, izbrana, zgovorna.

Slajko je nosil srce na jeziku, Rajko pa usta v svojem srcu. Zelo je ljubil kateheta, v resnici ga je ljubil, bolj ga je ljubil kot Slajko, ali Rajko tega ni mogel in ni znal povedati.

Minuli sta dve leti.

V dveh letih se že marsikaj pozabi.

Tudi Rajkovi in Slajkovi spomini na kateheta so ponehaval. Rajko ni prav vedel, kaj naj bi še pisal in povedal, Slajko pa se je ohladil.

Tretje počitnice, odkar sta bila Rajko in Slajko na gimnaziji.

Tedaj je njiju bivši katehet napravil daljši izlet, na katerem ga je pot zanesla tudi v preprosto vas, kjer sta bila doma Rajko in Slajko.

Sreča ali nesreča je hotela, da je katehet takoj pri vходу v vas srečal Slajka, ki je šel ponosno ob svojem novem kolesu.

Katehet ga na prvi hip ni mogel spoznati, zakaj Slajko je zelo zrastel. Tudi ni mislil, da bi bil Slajko že cel kolesar.

Slajko pa je kateheta takoj spoznal, saj se katehet v treh letih ni nič izpremenil. Par las se mu je sicer pobelilo na glavi, ali kaj to odločuje pri spoznanju bivših znancev.

Prva misel, ki jo je imel Slajko, je bila ta:

»Kdo ve, če me še pozna. Zdi se, da ne. Pogledal je. Pa nasmehnil se ni kot sicer vselej. Ne pozna me. Že stopa mimo. Prav! Ne pozna me več. Jaz se mu tudi ne dam spoznati. Ne pozdravim ga.«

In Slajko je šel naglo mimo svojega nekdanjega prijatelja in kateheta. Sedel je na kolo in odjadral.

Katehet pa je mirno stopal dalje. Niti ozrl se ni po kolesarju. Saj ni vedel, da je to njegov »naj-hvaležnejši učenec«.

Par korakov skoz vas.

Otroci pozdravljajo: »Hvaljen Jezus!«

Tudi odrasli ne gredo nemo mimo duhovnika.

Kar naenkrat mu priteče nasproti prijazen dečko. Že oddaleč se odkriva potniku.

»Gospod katehet, kaj Vas je semkaj zaneslo?«

Iz okna, ki je gledalo po vasi, je namreč deček zapazil svojega bivšega kateheta na ljudski šoli.

Bil je Rajko.

»Sedaj morate k nam!« je priganjal gospoda, da vstopi z njim v hišo.

Katehet se je obotavljal. Malo je pa tudi mislil, komur je zelo na tem, da ga gost obišče, ga bo že toliko časa silil, da ga prisili, stopiti čez prag.

Rajko ni odnehal.

Katehet se je vdal.

In sedaj?

Besed ni bilo veliko. Vsaj Rajko ni vedel mnogo povedati. Govorili so bolj Rajkov oče. Mati pa so hiteli, da postrežejo gospodu.

Katehet ni videl, ne vedel, koliko je pri tem s tekanjem semintja pomagal materi Rajko. Tudi ni maral, da bi se mu streglo.

Naposled je Rajko sedel na klop tako, da je gledal katehetu naravnost v obraz.

Vesel je bil, da gleda sedaj živo pred očmi ono podobo, ki jo je zvesto hranil in spoštoval v svojem srcu.

Katehet je odhajal. Rajku je bilo prerano.

Ob odhodu je vprašal katehet: »Kaj pa Slajko?«

»Vem, da ga ni doma...« je odgovoril Rajko.

»Malo prej sem videl, da je šel s kolesom po vasi. Rad kolesari.«

»Tako... tako...« je dejal katehet, v srcu pa je začutil težko misel...

Ona misel ga je spremljala še dolgo, dolgo dni.

Večkrat se je spomnil svojega izleta v Slajkovo in Rajkovo rojstno vas.

Šele čez tri leta je natančneje spoznal oba: Slajka in Rajka. Tedaj je predobro vedel in čutil, kaj so besede in kaj so dejanja.

Otroci, komu boste vi podobni, Slajku ali Rajku?

Kancijan.

Naše igre.

8. Pekarija.¹

Včasih smo bili res izvrstni peki. Pekli smo vse, kar si morete izmisliti: beli kruh iz bele ilovice, črni kruh iz cestnega prahu, žemlje, kifelce, štruklje, potice, kolače — vse no, prav vse, kar smo poznali.

Kje smo pa moko dobili? Staršem mari ukradli? Tega pa že ne! Na cesti je bilo dovolj prahu, in taka moka je zastonj. Samo malo vode je bilo treba, pa smo jo vlili med moko, umesili in pekli. Ilovica je pa že tako mokra; zato je še namakati ni bilo treba. Če pa včasih malo vode dobi, pa tudi nič ne škodi; je še bolj mehka in voljna.

Kako smo pa štruklje pa kolač potresli? Včasih s travo, včasih pa s cvetjem, včasih pa s kamenčki — pa je bilo dobro. Prav za nobeno stvar nismo bili v zadregi.

O pač, pač! Drv pa le nismo imeli in peči tudi ne. To je res. Ali vprašam vas, čemu je pa Bog solnce ustvaril! Vse se je speklo, ali pravzaprav strdilo, na solncu. Ob grdem vremenu pa tako ni nihče pekel.

Naša pekarija je bila pa samo za oči dobra, za usta pa zanič. Samo za šalo, ne pa za resnico.

Za resnico se je šlo pa včasih d'oma — kadar smo bili — izprašeni.

Peka lahko spoznaš po obleki. Naša obleka je

¹ Glej »Angelček« XX. in XXI. tečaj (l. 1912. in 1913.).